

Jak utworzyć użytek ekologiczny?

stan prawny na 24 lutego 2011 r.

Użytki ekologiczne to – wg definicji ustawowej - *“zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.”*

Ustanowienie użytku ekologicznego od sierpnia 2009 r. następuje **wyłącznie w formie uchwały rady gminy**, określającej nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególnie cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru lub jego części. Uchwała wymaga uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Wprowadzane zakazy należy wybrać spośród wymienionych w art. 45 ustawy o ochronie przyrody.

Do sierpnia 2009 r. istniał także tryb ustanawiania użytku ekologicznego w drodze rozporządzenia wojewody, obecnie nie funkcjonujący.

Rada gminy może również, ale tylko po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, znieść użytek (także ten utworzony przez wojewodę) w przypadku utraty jego wartości, albo w przypadku gdy koliduje on z realizacją inwestycji celu publicznego. Rada gminy nie ma kompetencji do zlikwidowania użytku w innych przypadkach, niż te dwie sytuacje wyraźnie wymienione w ustawie.

Rada gminy może zmienić własną uchwałę o utworzeniu użytku (np. modyfikując listę zakazów). W stosunku do użytku utworzonego dawniej przez wojewodę, rada gminy może obecnie dokonać zmian przez podjęcie nowej, pełnej uchwały „w sprawie użytku ekologicznego...” (powinna zawierać wszystkie elementy jak przy tworzeniu nowego użytku) w której zapisuje się, że „była ona poprzedzona rozporządzeniem wojewody ..”. Z orzecznictwa sądów administracyjnych można wyprowadzić tezę, że także takie uchwały wymagają uzgodnienia z RDOS, choć zdania prawników na ten temat są podzielone.

Kompletny wniosek o utworzenie formy ochrony przyrody - takiej jak użytek ekologiczny, powinien być skierowany do organu władnego tę formę utworzyć (czyli do rady gminy) i – jeżeli chcemy by był maksymalnie skuteczny – powinien w optymalnej wersji zawierać:

1. Pismo przewodnie, w którym jest napisane kto i o co wnioskuje;
2. Uzasadnienie merytoryczne - w którym udowadniamy, że dany obiekt spełnia ustawową definicję wnioskowanej formy ochrony. Tu dobrze jest załączyć dokumentację przyrodniczą (opis obiektu, waloryzację przyrodniczą, wykaz flory i fauny, mapę roślinności, zdjęcia fotograficzne ...). Dobrze jest, gdy to uzasadnienie przyrodnicze jest wykonane rzetelnie i jak najbardziej wyczerpująco. Jednak dla małych form, takich jak użytek, wystarcza jednak zazwyczaj 1-2 stronicowe uzasadnienie, nie ma potrzeby sporządzania obszernej dokumentacji. Powinno ono, choćby zwięźle, argumentować że obiekt jest „pozostałością naturalnych ekosystemów” i że „ma znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej”.
3. Wrys i wypis z ewidencji gruntów, dotyczący tych działek ewidencyjnych, na których proponuje się utworzenie formy ochrony. Mapę działek ewidencyjnych na tle zdjęcia lotniczego lub mapy

topograficznej najlepiej znaleźć w Internecie w serwisie www.geoportal.gov.pl¹ – jeżeli używamy programu GIS mającego tzw. funkcję „klienta WMS” to taką mapę katastralną można pobrać w formie pasującej do systemu GIS. Papierową, oficjalną mapę uzyskamy w Powiatowym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, a wypis w wydziale ewidencji gruntów starostwa; trzeba się przy tym liczyć z niewielkimi opłatami.

4. Zestawienie działek ewidencyjnych, jakie mają wejść w skład danej formy ochrony, wraz z zestawieniem powierzchni użytkowników gruntowych oraz z wykazem właścicieli działek.
5. Opinię właścicieli, posiadaczy lub zarządców odpowiednich gruntów;
6. Projekt aktu prawnego tworzącego proponowaną formę ochrony.

Teoretycznie do inicjatora objęcia ochroną należy tylko wypełnienie punktu 1 powyższego zestawiania. Resztę powinna przygotować rada gminy. W praktyce procedury, w których się na to liczy, często ślimaczą się latami lub w ogóle utykają w martwym punkcie. Im więcej części dokumentacji przygotowujemy więc za urzędników, tym większe są szanse na rzeczywiste objęcie interesującego nas obiektu ochroną i tym szybciej może się to stać.

Większość prawników uważa, że akty prawne tworzące użytki ekologiczne wydane przed dniem 22 stycznia 2001 roku straciły moc w związku z błędem legislacyjnym w ustawie o zmianie ustawy o ochronie przyrody z 7 grudnia 2000 r. Jeżeli tego jeszcze nie dokonano, wymagają one tworzenia od nowa.

Użytki ekologiczne utworzone rozporządzeniami wojewodów lub uchwałami rad gmin po 22 stycznia 2001 roku są nadal istniejącymi formami ochrony przyrody.

Opisanie gruntu jako „użytek ekologiczny” w planie urządzenia lasu, ewidencji gruntów, planie zagospodarowania przestrzennego itp. nie daje statusu prawnego użytku ekologicznego w sensie ustawy o ochronie przyrody.

Rada gminy może utworzyć użytek nie tylko na gruntach gminy, ale także na gruncie innej własności – np. Lasów Państwowych, Agencji Nieruchomości Rolnych albo nawet na gruncie prywatnym. Jednak w praktyce problematyczne bywa tworzenie form ochrony w sytuacji, gdy opinie na temat ich powołania - a w szczególności opinie właścicieli, posiadaczy lub zarządców gruntów - są negatywne (por. niżej). W interesie inicjatora utworzenia formy ochrony jest więc uzyskanie ich akceptację dla projektu, co niekiedy nie przychodzi wcale łatwo i szybko.

Argumentem, który może i powinien przekonać gminę do ustanawiania użytków ekologicznych, jest często fakt, że chronią one różnorodność krajobrazu i różnorodność biologiczną w krajobrazie - a to bezpośrednio przekłada się na postrzeganie atrakcyjności krajobrazu dla turystyki. „Tętniące Życie przyrody” – krajobraz nasycony kumkaniem żab, krzykiem żurawi, zapachem bagna, kolorami kwitnących kwiatów, głosami świerszczy czy kolorami różnorodnych motyli – jest nawet podświadomie postrzegane jako silny traktor turystyczny. Tworzenie sieci użytków ekologicznych jest sposobem, by te elementy krajobrazu zachować i wzmocnić.

Obawy rady gminy, w przypadku ustanawiania użytku na gruncie prywatnym, może budzić art. 130 i 131 ustawy Prawo Ochrony Środowiska – zgodnie z którym poddanie ochronie obszarów lub obiektów na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody może być uznane za „ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości”. Jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty gruntu takim ograniczeniem będzie się czuł poszkodowany, może wówczas w ciągu 2 lat złożyć do gminy wniosek o wykupienie od niego takiej nieruchomości – do wykupu stosuje się wówczas przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami. Alternatywnie, właściciel lub posiadacz gruntu może również w ciągu 2 lat złożyć wniosek do starosty o ustalenie „odszkodowania za poniesioną szkodę”. Na podstawie art. 131 POŚ starosta, ustala wówczas w drodze decyzji wysokość

¹ Geoportall jest polskim wdrożeniem unijnej dyrektywy INSPIRE, dotyczącej publicznego udostępniania danych geograficznych o środowisku.

jednorazowego odszkodowania dla właściciela, które wypłaca gmina. Odszkodowanie obejmuje „wartość poniesionej szkody” oraz spadek wartości nieruchomości, nie obejmuje natomiast przyszłych i potencjalnych korzyści. Decyzja o odszkodowaniu jest niezaskarżalna w trybie administracyjnym, natomiast każda ze stron może ją zaskarżyć do sądu powszechnego.

Należy pamiętać, że uchwała rady gminy tworząca użytek – tak jak każdy inny akt prawa miejscowego – może być (po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia prawa) zaskarżona do sądu administracyjnego przez każdego „kro ma w tym interes prawny”. Prawo zaskarżenia ma np. właściciel objętych ochroną gruntów, gdy użytek utworzono bez jego zgody, a wprowadzone zakazy ograniczają mu swobodę dysponowania jego własnością. Może to zrobić w ciągu 30 dni od momentu w którym „dowiedział się lub mógł się dowiedzieć” o treści uchwały (w praktyce: od momentu jej publikacji w dzienniku urzędowym).

Co do zasady, sądy orzekają, że „ograniczenie prawa własności ze względu na potrzeby ochrony przyrody jest zgodne z prawem”, tzn. można utworzyć użytek ekologiczny także wbrew woli właściciela terenu. Jednak uchwała o utworzeniu użytku może nie ostać się zaskarżeniu, jeżeli będzie niestaranie przygotowana (porównaj wyroki w sprawach II SA/OI 451/10 - Wyrok WSA w Olsztynie, II OSK 1053/10 - Wyrok NSA, i następnie II SA/GI 1094/10 - Wyrok WSA w Gliwicach). Aby uniknąć takich sytuacji, należy pamiętać, że zwłaszcza przy tworzeniu użytku na gruncie cudzym:

1. Granice formy ochrony przyrody być jednoznaczne i precyzyjnie określone;
2. Dokumentacja powinna precyzyjnie uzasadniać, dlaczego dla ochrony stwierdzonych walorów pożądane jest utworzenie akurat takiej formy ochrony przyrody;
3. Dokumentacja powinna bardzo precyzyjnie uzasadniać, dlaczego dana konkretna działka jest potrzebna w granicach użytku, z punktu widzenia jego celów ustawowych;
4. Dokumentacja musi być aktualna, jeżeli jest starsza niż rok, to uzasadnienie uchwały rady gminy powinno zawierać wyraźne stwierdzenie, że dokumentacja zachowała aktualność.

Powyższych problemów oczywiście nie ma, gdy użytek tworzony jest na gruncie gminnym – a zwykle nie ma ich także, gdy jest tworzony na innym gruncie państwowym.

Na podstawie art. 12 ust 1 pkt 8 ustawy z 15 listopada 1984 (z późn. zm.) o podatku rolnym, użytki ekologiczne są zwolnione z podatku rolnego. Uznanie za użytek bagna albo łąki V lub VI klasy jest neutralne dla budżetu gminy, jednak uznanie za użytek łąki klasy IV lub wyższej uszczupla budżet gminy o kwotę podatku rolnego od odpowiedniej powierzchni – zwykle trzeba wówczas przekonać gminę, że w długofalowej perspektywie korzyści z użytku będą większe niż te utracone dochody.

Niektóre typy użytków ekologicznych – np. wrzosowiska, murawy, łąki – mogą wymagać ochrony czynnej. Również w przypadku niektórych bagien, pożądany może być jakiś zabieg ochrony czynnej, np. zablokowanie odpływu. wody. Tworząc użytek, należy rozważyć to zagadnienie, zastanawiając się również nad sposobami finansowania potrzebnych działań (zwykle nie są to duże koszty, ale sam fakt konieczności ich ponoszenia może budzić obawy gminy). W miarę możliwości sposoby ochrony czynnej można ująć w uchwale, chociaż nawet gdy tak się nie stanie, potrzebne działania

ochronne zawsze mogą być, za zgodą rady gminy, wykonane. Działań ochronnych wykonywanych za zgodą rady gminy nie dotyczą wówczas zakazy obowiązujące w stosunku do użytku (np. jeżeli taka jest potrzeba ochrony użytku, to można wyciąć krzewy pomimo generalnego „zakazu uszkodzenia roślin”). Jeżeli ochrona czynna wymaga wycięcia drzew lub krzewów (np. tarniny z murawy kserotermicznej, ograniczenie wierzb zarastających stawek-godowisko kumaka), to za ich wycięcie nie pobiera się opłat (art. 86 ust.1 pkt 11 ustawy o ochronie przyrody), choć wciąż obowiązują przepisy wymagające uzyskania odrębnego zezwolenia wójta gminy na wycinkę drzew.

Specyficzne problemy mogą występować w przypadku tworzenia użytków na gruntach Lasów Państwowych. Lasy zwykle same proponują uznawanie za użytki nieużytecznych gruntów nieleśnych (np.

bagien), natomiast według ich wewnętrznych procedur nie należy uznawać za użytki gruntów zaewidencjonowanych jako Ls. To podejście nie opiera się na żadnym przepisie prawa powszechnego, ale na stanowisku wyrażonym kilka lat temu przez Generalną Dyрекcję Lasów Państwowych – w różnych RDLP praktyka w tym względzie może być różnaita.

Projekt aktu prawnego tworzącego formę ochrony przyrody należy stworzyć zgodnie z zasadami techniki legislacyjnej² - posilkując się ustawą o ochronie przyrody (w której jest dokładnie napisane, co ma znaleźć się w odpowiednim rozporządzeniu lub ustawie). Ważne jest, by w uchwale jednoznacznie zdefiniować obszar poddawany ochronie – albo przez wskazanie działki ewidencyjnej która jest poddawana ochronie w całości, albo też przez podanie współrzędnych punktów granicy tworzonego użytku. Przykładowy wzór uchwały załączono dalej. Wprowadzane zakazy należy wybrać spośród wymienionych w art. 45 ustawy o ochronie przyrody i nie należy modyfikować ich brzmienia.

Gmina, która ustanowiła użytek ekologiczny, powinna (art. 113 i 114 ustawy o ochronie przyrody) w ciągu 30 dni od wejścia w życie uchwały, przesłać Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska oraz Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska kopię uchwały, a także wpisać informacje o użytku do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

Zgodnie z art. 115 ustawy o ochronie przyrody, sprawujący nadzór nad daną formą powinien „na obrzeżach lub w pobliżu formy ochrony przyrody” umieścić tablice informującą o nazwie formy ochrony o zakazach obowiązujących w stosunku do niej. Oprócz tablic urzędowych (których wzór określa odpowiednie rozporządzenie) można ustawić tablicę informacyjną z opisem obiektu.

Uznanie za użytek ekologiczny skutkuje nie tylko wprowadzeniem odpowiednich (wymienionych w uchwale) zakazów (których naruszenie jest wykroczeniem), ale również wprowadzeniem stosowności przepisów innych ustaw i rozporządzeń, w tym np.:

- Zaliczeniem siedlisk przyrodniczych w użytku (i to nie tylko siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej, ale także i innych – np. olsów, wilgotnych łąk, źródeł niewapiennych!) do „chronionych siedlisk przyrodniczych” w sensie ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku (w związku z art. 6 pkt 2a tej ustawy). Tym samym ewentualne zagrożenia dla użytku stają się „zagrożeniem szkodą w środowisku” w sensie tej ustawy, a szkoda w użytku – szkodą w środowisku wymagającą działań zapobiegawczych, naprawczych i ewentualnie kompensacyjnych. Jest to silne narzędzie ochrony, nie w pełni jeszcze w Polsce wykorzystywane.
- Obowiązkiem ujęcia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – przy ich najbliższych aktualizacjach.
- Obowiązkiem uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dotyczącej użytku z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Od marca 2010 r. elementem „minimalnych norm” dla rolników staje się, w granicach użytków ekologicznych (i innych form ochrony przyrody) zakaz niszczenia siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków chronionych. Naruszenia tego zakazu, zwłaszcza powtarzające się, będą skutkować sankcjami w otrzymywanych przez rolników płatnościach.

Niektóre użytki ekologiczne, jeżeli określone formy np. koszenia łąk są potrzebne dla ich ochrony, mogą być przedmiotem płatności rolnośrodowiskowych – na zasadach ogólnych.

---

² Zasady techniki legislacyjnej, mające zastosowanie także do tworzenia projektów aktów prawa miejscowego, określa Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej". (Dz. U. Nr 100, poz. 908)

PRZYKŁAD

UCHWAŁA NR ..... Rady Miasta i Gminy Drapno z dnia ..... w sprawie uznania za użytek ekologiczny PROJEKT Z DNIA ...

Na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody (Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz 1220, Nr 157, poz. 1241), Rada Miasta i Gminy Drapno uchwala co następuje:

§1

Uznaje się za użytek ekologiczny pod nazwą „Storczyki”, zwany dalej użytkiem, obszar łąki o powierzchni 3,9600 ha stanowiący działkę ewidencyjną 19/1 w obrębie ewidencyjnym Świdniki gmina Drapno, stanowiącą stanowisko rośliny chronionej – storczyka kukawki *Orchis militaris*. Granice użytku przedstawia mapa będąca załącznikiem nr 1 do uchwały.

§2

Nadzór nad użytkowaniem sprawuje Burmistrz Miasta i Gminy Drapno.

§3

Celem ochrony użytku jest zachowanie populacji storczyka kukawki *Orchis militaris*.

§4

Ustala się następujące sposoby ochrony czynnej użytku:

- 1) coroczna obserwacja stanu populacji,
- 2) w razie rozwoju roślin konkurencyjnych ograniczających populację storczyka, koszenie części powierzchni tak, żeby każda część koszona była co 3-5 lat, po przekwitnięciu i dojrzewaniu owoców pelnika.

§5

W stosunku do użytku wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budowa, odbudowa, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin;
- 10) umieszczania tablic reklamowych.

§6

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Drapno.

§7

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym

**Przepisy ustawy o ochronie przyrody o użytkach ekologicznych - wyciąg
stan na 01.01.2011.**

Art. 42.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Art. 44.

1. Ustanowienie pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

2. Uchwała rady gminy, o której mowa w ust. 1, określa nazwę danego obiektu lub obszaru, jego położenie, sprawującego nadzór, szczególne cele ochrony, w razie potrzeby ustalenia dotyczące jego czynnej ochrony oraz zakazy właściwe dla tego obiektu, obszaru lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1.

3. Zniesienia formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, dokonuje rada gminy w drodze uchwały.

3a. Projekty uchwał, o których mowa w ust. 1 i 3, wymagają uzgodnienia z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

4. Zniesienie formy ochrony przyrody, o której mowa w ust. 1, następuje w razie utraty wartości przyrodniczych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego lub zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego.

Art. 45.

1. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;

2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budowa, odbudowa, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;

4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo regionalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;

7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;

8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legwisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z regionalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;

11) umieszczania tablic reklamowych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;

2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;

3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;

4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.